

Het oogsten van argan in 1940

Gepubliceerd op zaterdag 06 maart 2021 Door redactie www.souss.nl

Argan boom is de bloei. Foto: Maroc Tourisme Rural

Op 22 februari 2021 hebben de Verenigde Naties 10 mei gekozen als "Dag van Argan". Deze zeldzame boom groeit alleen in Zuidwest-Marokko en speelt al eeuwen een belangrijke rol in het culturele, sociale en economische leven van mensen in deze streek.

De bossen zijn tussen Asfi aan de Atlantische Oceaan en de Anti-Atlas te vinden. Sommige bossen liggen op een hoogte tussen 1.500 en 1.700 meter. De bladeren zijn klein en de takken stekelig

en vaak horizontaal. Dat maakt het makkelijk voor geiten om de boom te beklimmen en de bladen eten. Van de noten wordt een dure en zeer gewaardeerde keukenolie gemaakt. De pasta wordt gebruikt om *amlu* van te maken, een soort ontbijtpasta. En in de laatste decennia worden de vruchten van de boom ook gebruikt voor het produceren van cosmetische middelen. Maar door verstedelijking en het kappen van bossen staat deze bijzondere boom onder druk.

De volgende tekst in Tamazight is in de jaren 1940 opgetekend en beschrijft het verzamelen van de argan noten om er allerlei producten van te maken. De tekst werd door de Nederlandse Harry Stoomer van de Universiteit van Leiden herzien en in 1995 uitgegeven onder titel: *Textes berbères des Aït Souab. Anti-Atlas, Maroc. Edisud / La Boîte à Documents. Texte 6, p. 80.*

Samenvatting originele tekst:

"In de maand juli wanneer argan rijp is dan vallen de noten van de bomen en blijven op de grond. De dorpschouwen organiseren een vergadering om te beslissen over het begin van de verzameling van de noten. Hierna wordt de beslissing publiekelijk bekend gemaakt: "Het verzamelen van argan is toegestaan".

De volgende dag zoeken eigenaren met veel bomen naar arbeidskrachten om mee te helpen. Anderen die weinig bomen hebben doen het zelf. Vrouwen dragen manden, mannen een paal gemaakt van argan hout. Als ze in de bossen aankomen beginnen de mannen de laatste noten uit de bomen te slaan. Vrouwen verzamelen de noten in de manden. Als ze klaar zijn worden de manden met muilieren naar de dorpen vervoerd.

Als mensen thuis olie nodig hebben dan kraken ze de noten en verzamelen ze de pitten die ze met een steen breken. Ze gebruiken altijd dezelfde stenen. Als de pitten gebroken zijn dan scheiden ze de schillen van de amandel die ze roosteren op een pan waar ze brood in bakken. Hierna worden de pitten vermalen en geperst om er olie van te maken. Er blijft een soort pasta over.

Men zegt hier vaak: "Argan is alles." Het vee eet graag de bladen. Het hout is van goede kwaliteit geschikt voor vuur en kool en om landbouwploegen van te maken. De olie is rijk en aangenaam en is geschikt om mee te koken. Het vee eet graag de pulp die net zo goed is als gerst. De schil van de pitten wordt gebruikt om vuur te maken. En van de pasta worden koekjes gemaakt om op de markt te verkopen. Die zijn geschikt voor het voeren van vee om meer melk en vet te produceren."

AGRAW N WARGAN

I γ inwa wargan γ wayyur n lulyuz, i γ kullu iqqur γ ddu lašjar, ar tmniqqirn ljmieat n tmazirt, nnan : « Ran nfsi argan. » Ššbaḥ ann brrḥn, nnan : « Hann argan ifsi. » Ar fssin argan ag^wni s ug^wni.

Ššbaḥ ann, willi mi iggut wargan ar siggiln imš γ aln, bdun agraw, willi mi idrus wargan ar šqqln waḥdutn.

Ar nkkrn mddn ifilfukt. Tum γ arin ar ttasint tazgiwin d waryaln, irgazn nitni ar ttawin izwayn n wargan. I γ lkmn argan γ tagant, ar ssussusn irgazn aynna iqqaman ur d idir γ lašjar. Tum γ arin ntnti ar grrunt. Ar sguduyn argan γ yan lmakan. I γ kullu kmmln agraw, ar ttasin mddn argan s tg^wmma s lbhaym n γ d s tazgiwin.

Kudnna ran ayt tgm^wmi zzit n wargan, ar d ttasin tifiyišt, kk^wsn as agilim, grun aqqay nns, ar tn rragⁿ s yat tggunt lli itta^wssan i wawrag¹. I γ rgan aqqayn ann, grun tiznin n wargan, z λ in irgn, ar ttasin tiznin, sslin tn γ uflun. Z λ in tn s uzrg n tiznin, z λ min amlu nnsnt, $\dot{\lambda}$ in d gis zzit n wargan. Tagur d gis t $\dot{\lambda}$ gm^wt.

Ar ttinin : « Argan mad ur igi » ? Zema, ifrawn n wargan, ar tn šttant lbhaym, ikššudⁿ nns fulkin bahra i us γ u, ula tirgin, ula iggulla. Zzit nns t $\dot{\lambda}$ hd bahra, tmmim, ar gis snwan ayt tmazirt tiram nnsn. Agilim nns ar t šttant lbhaym kullutnt, iš $\dot{\lambda}$ a, iga zund tumzin. Tirgin nns, ar iss ss γ an lefiyt. Tazgm^wt nns, ar gis skarn tiwrray², ar tt zznzan γ ssuq, ar tt šttant lbhaym ašku ar tskar tak^wfayt ula tadunt.

1. awrag : nom verbal de *rg* « casser de noyaux d'arganier » ; *asarg n wawrag* « la pierre sur laquelle on casse les noyaux » (éds.).

2. *tawrrit* (t-), pl. *tiwrray* « galette de tourteau ».